

W tym roku mija 25 lat od śmierci jednego z prekursorów gdańskiej politologii prof. nadzw. doc. dr. hab. Andrzeja Władysława Sobocińskiego. Z tej racji redaktor naczelny „Cywilizacji i Polityki” w poniższym biogramie przybliży tę niezwykle ważną dla środowiska naukowego Trójmiasta postać.

Tadeusz Dmochowski

ORCID.ORD_0000-0001-7609-6350

Uniwersytet Gdański

Sobociński Andrzej Władysław¹

Urodził się 17 maja 1939 r. w Szreńsku w powiecie Mława. W 1947 r. rozpoczął naukę w szkole podstawowej w Szreńsku, którą ukończył w 1954 r. Ojciec Stanisław, który był szewcem zmarł w 1953 r. Odtąd wraz z trójką starszego rodzeństwa pozostawał na utrzymaniu Matki Józefy, pracownika Gminnej Spółdzielni Samopomoc Chłopska w Szreńsku.

W 1954 r. rozpoczął naukę w Liceum Pedagogicznym w Mławie i po jego ukończeniu we wrześniu 1959 r. rozpoczął pracę jako nauczyciel w szkole podstawowej w rodzinnej miejscowości (Szreńsku). Po rocznej pracy zawodowej, w październiku 1960 r. rozpoczął studia na kierunku historia w Wyższej Szkole Pedagogicznej (WSP) w Gdańsku². W związku z podjęciem studiów, Inspektorat Oświaty w Mławie corocznie (do 1965 r.) przedłużał mu urlop na rok akademicki, celem odbycia studiów w WSP w Gdańsku. W 1965 r. uzyskał zgodę dziekana Wydziału Humanistycznego (WH) WSP na przyjęcie na Asystenckie Studium Przygotowawcze przy WH WSP (Studium Wiedzy Politycznej) na rok akademicki 1965–1966.

¹ Biogram opracowany na podstawie danych osobowych w zasobach Archiwum Uniwersytetu Gdańskiego.

² Własnoręczny życiorys z 05.04.1965 r.

Egzekutywa OOP PZPR poparła prośbę³. 16 czerwca 1965 r. otrzymał dyplom ukończenia studiów wyższych w WSP w Gdańsku na Wydziale Humanistycznym i uzyskał tytuł magistra historii. Od października 1965 r. do września 1966 r. pracował jako asystent w WSP, od października 1966 r. do lutego 1970 r. jako starszy asystent w WSP, a od lutego 1970 r. jako adiunkt w UG⁴.

Należał do różnych organizacji politycznych i społecznych, w latach: 1954–1956 do ZMP, 1956–1959 ZHP, 1960–1965 ZMS, 1960–1965 ZSP, od 1962 PZPR, od 1963 PZPR członek egzekutywy Komitetu Uczelnianego⁵.

W marcu 1967 zawarł związek małżeński z Marią Heleną z domu Jakubowską (ur. 23 kwietnia 1942 r.), z którego miał córkę Magdalenę (ur. 13 lipca 1974 r.).

28 października 1987 r. A. Sobociński „za długoletnią i owocną pracę dydaktyczną” w Międzywojewódzkim Ośrodku Doskonalenia Kadr Administracji Państwowej w Gdańsku został wyróżniony listem pochwalnym Wojewody Gdańskiego.

W piśmie do Departamentu Kadr Ministerstwa Oświaty z 5 kwietnia 1965 r. rektor WSP doc. dr Ludwik Bandura zwrócił się o wyrażenie zgody na zawarcie umowy przedwstępnej ze studentem V roku historii A. Sobocińskim, podkreślając, że w roku akademickim 1963/64 i 1964/65 był przewodniczącym Rady Uczelnianej ZSP⁶, „dużo pracował społecznie i jednocześnie był i jest nadal przodującym studentem w nauce. Obecnie jest członkiem Komitetu Uczelnianego PZPR”. Od 1 września 1965 r. był przewidziany na stanowisko asystenta w Studium Nauk Politycznych.

Wicedyrektor Departamentu Ministerstwa Oświaty mgr J. Buczkowski w piśmie do WSP z dnia 27 kwietnia 1965 r., w odpowiedzi na pismo z 5 kwietnia 1965 r. wyraził zgodę na zawarcie umowy przedwstępnej z Andrzejem Sobocińskim, studentem V roku historii, kandydatem na stanowisko asystenta w Studium Nauk Politycznych pod warunkiem, że uczelnia zapewni mu mieszkanie na okres zatrudnienia.

W związku z tym rektor WSP z dniem 1 września 1965 r. powołał A. Sobocińskiego na stanowisko asystenta w Zakładzie Nauk Politycznych na Wydziale Humanistycznym na okres jednego roku, do 31 sierpnia 1966, a w następnym roku z dniem 1 września 1966 powołał Go na stanowisko starszego asystenta w Zakła-

³ Podanie do dziekana Wydziału Humanistycznego WSP z 04.03.1965 r.

⁴ Kwestionariusz osobowy – z 29.07.1974 r.

⁵ Ibidem.

⁶ Zrzeszenie Studentów Polskich.

dzie Ekonomii Politycznej na Wydziale Humanistycznym, na okres 3 lat, do 30 września 1969 r.

W opinii z 24 stycznia 1966 r. doc. dr Roman Wapiński stwierdził, że A. Sobociński bierze od 1 października 1965 r. udział w prowadzonym w ramach Katedry Historii Polski i Powszechnej XIX i XX w. seminarium doktorskim, przygotowując pracę doktorską pt. „Partie Bloku Demokratycznego w woj. gdańskim w latach 1945–1949. Struktura – stan organizacyjny”. Od 1 września 1969 r. zatrudniony był na czas nieoznaczony na stanowisku starszego asystenta w Studium Nauk Politycznych na Wydziale Humanistycznym WSP.

12 lutego 1970 r. uchwałą Rady WH WSP z uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych, którą to uchwałę zatwierdziło Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego pismem z 28 lutego 1970 r. Od 1 marca 1970 r. był zatrudniony w WSP na czas nieoznaczony na stanowisku adiunkta w Studium Nauk Politycznych na Wydziale Humanistycznym. A następnie (także w 1970 roku) jako adiunkt w Instytucie Nauk Politycznych (INP), na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Gdańskiego.

Na senacie UG 22 listopada 1972 r. dziekan WH doc. dr hab. Bogusław Cygler opiniując kandydaturę A. Sobocińskiego na docenta powiedział, że „w czasie swojej pracy zawodowej, pełniąc równocześnie funkcje wykładowcy WUMLu⁷ i lektora w KW⁸ PZPR⁹, będąc czynnym działaczem młodzieżowym, rozwijał intensywnie swoją pracę naukowo-badawczą. Dotychczasowy dorobek ... jest pożyteczny – 22 pozycje drukowane (w tym skrypty i książki) i zwraca uwagę rzetelnością naukową”. Za powołaniem A. Sobocińskiego na stanowisko docenta opowiedziało się 17 członków senatu, 5 wstrzymało się od głosu, a 2 członków było przeciwko. W uzgodnieniu z Komitetem Uczelnianym PZPR, 6 grudnia 1972 r. rektor UG wystąpił do Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki o powołanie A. Sobocińskiego na stanowisko docenta w zakresie nauk politycznych, na co uzyskano zgodę ministerstwa 31 lipca 1974 r. – A. Sobociński miał objąć obowiązki jako docent kontraktowego w okresie od 1 października 1974 r. do 30 września 1977 r.

A. Sobociński został powołany przez rektora na kierownika Zakładu Współczesnych Stosunków Ustrojowych i Międzynarodowych w INP WH (początkowo na okres od 1 października 1974 r. do 31 sierpnia 1975 r., następnie od 31 sierpnia

⁷ Wieczorowy Uniwersytet Marksizmu-Leninizmu.

⁸ Komitet Wojewódzki.

⁹ Polska Zjednoczona Partia Robotnicza.

1978 r. do 31 sierpnia 1981 r.). W zakładzie początkowo podlegało mu 11 osób: doc. dr Cz. Ciesielski, dr Cz. Demel, dr J. Pilecki, dr J. Szymański, mgr L. Bogucki, dr J. Siekierzyński, mgr J. Martyniuk, mgr St. Łukaszun, mgr M. Leszczyńska, mgr H. Samatowicz, mgr R. Stańczyk. A od 1975 r. 17 osób.

W 1979 r. Komitet Dzielnicowy PZPR Gdańsk-Portowa zwrócił się do rektora UG o oddelegowanie A. Sobocińskiego, lektora KW, do przeprowadzenia szkolenia partyjnego. W tym samym roku na zlecenie Komitetu Partyjnego ambasady PRL w Pradze wygłosił cykl wykładów dla członków organizacji partyjnej, pracowników budowlanych w Czechosłowacji. W roku akademickim 1977/1978 podjął dodatkowe zatrudnienie w komendzie wojewódzkiej MO w Gdańsku, celem prowadzenia zajęć dydaktycznych na temat „Znaczenie Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej”.

28 kwietnia 1977 r. odbyło się kolokwium habilitacyjne dr A. Sobocińskiego, po którym rektor UG w piśmie do ministra z 1 sierpnia 1977 r. zwrócił się o powołanie dr Sobocińskiego na stanowisko docenta (z dniem 1 października 1977 r.) i podkreślił, że dr Sobociński „jest aktywnym działaczem politycznym i społecznym. Aktualnie pełni funkcję sekretarza KU¹⁰ PZPR”. W odpowiedzi minister wyraził zgodę na przedłużenie zatrudnienia na stanowisku docenta kontraktowego na okres od 1 października do 31 grudnia 1977 r.

Centralna Komisja Kwalifikacyjna do spraw Kadr Naukowych przy prezesie Rady Ministrów pismem z 26 września 1977 r. zatwierdziła uchwałę Rady Wydziału Humanistycznego UG z 28 kwietnia 1977 r. w sprawie nadania A. Sobocińskiemu stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie historii społecznej XX w.¹¹ Pismem z 26 stycznia 1978 r. minister nauki, szkolnictwa wyższego i techniki, generał prof. dr hab. inż. Sylwester Kaliski powołał A. Sobocińskiego z dniem 1 stycznia 1978 r. na stanowisko docenta w UG.

W życiorysie z 1977 r. A. Sobociński wskazał, że za pracę zawodową i społeczną został odznaczony m. in. Medalem KEN, złotą odznaką im. Janka Krasińskiego, Medalem za zasługi dla ZMS, odznaką Tysiąclecia Państwa Polskiego, a w r. 1977 Złotym Krzyżem Zasługi. W kwestionariuszu osobowym z 2 maja 1977 r. w rubryce przynależność do organizacji politycznych i społecznych wskazał: członkostwo w PZPR od 1963 r., aktualnie pełnioną funkcję II sekretarza Komitetu Uczelnianego PZPR, członkostwo w ZNP¹² od 1959 r., członkostwo

¹⁰ Komitet Uczelniany.

¹¹ Pismo sygn.-I-H-599/77 z 26.09.1977 r. do Rektora UG.

¹² Związek Nauczycielstwa Polskiego

w Towarzystwie Przyjaźni Polsko-Radzieckiej od 1965 r. i aktualnie pełnią funkcję wiceprezesa zarządu uczelni UG.

W 1978 r. został powołany, na okres do 31 sierpnia 1981 r., na stanowisko zastępcy dyrektora ds. nauki INP, a następnie na kolejną kadencję (1981–1984). W kadencji od 1 września 1984 r. do 31 sierpnia 1987 r. pełnił funkcję zastępcy dyrektora ds. dydaktycznych INP (następnie w kolejnej od 1 września 1987 r. do 31 sierpnia 1990 r.). Z dniem 1 października 1985 r., w związku ze zmianami organizacyjnymi, rektor przeniósł A. Sobocińskiego z Zakładu Współczesnych Stosunków Ustrojowych i Międzynarodowych do Zakładu Organizacji Politycznej Społeczeństwa, kierowanego przez docenta dr hab. Cz. Ciesielskiego. W 1989 r. rektor powołał w INP Zakład Historii Najnowszej pod kierownictwem doc. dr hab. Cz. Ciesielskiego, w związku z czym dyrektor INP K. Podoski zwrócił się do rektora z prośbą o mianowanie na stanowisko kierownika Zakładu Organizacji Politycznej Społeczeństwa A. Sobocińskiego, na co rektor wyraził zgodę (od 1 stycznia do 31 sierpnia 1990 r.).

W 1990 r. A. Sobociński wystąpił o powołanie na stanowisko profesora nadzwyczajnego. Rada Wydziału WNS w dniu 3 stycznia 1991 r. poparła wnioski głosami 23 za, 10 przeciw, 5 wstrzymało się. We wniosku o powołanie na stanowisko profesora nadzwyczajnego A. Sobociński przedstawił swoją drogę kariery: od 1965 r. asystent, starszy asystent, od 1970 adiunkt, w l. 1974–1977 docent kontraktowy, od 1 stycznia 1978 r. docent etatowy; osiągnięcia naukowe po uzyskaniu habilitacji: 45 prac w tym 6 monografii, 4 skrypty i podręczniki, 32 artykuły, komunikaty i recenzje, 9 ekspertyz oraz publicystyka. Dwie nagrody ministra: w 1974 r. nagroda zespołowa II stopnia oraz w 1978 r. nagroda indywidualna III stopnia za pracę habilitacyjną. 10 nagród rektora. Od 1970 r. pełnienie funkcji wicedyrektora INP, promotorstwo 3 doktoratów, członkostwo w PTNP¹³, PTH¹⁴, Stowarzyszeniu Autorów Polskich, przez dwie kadencje członkostwo w KNP PAN¹⁵.

Wniosek o powołanie na stanowisko profesora nadzwyczajnego nie uzyskał poparcia Senatu UG (w głosowaniu w dniu 24 stycznia 1991 r., na 38 głosujących, 10 było na tak, 24 na nie, a 4 członków senatu wstrzymało się od głosu).

16 kwietnia 1991 r. rektor UG prof. Z. Grzonka złożył A. Sobocińskiemu podziękowanie w związku z zakończeniem kadencji pełnienia funkcji kierowniczych

¹³ Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych.

¹⁴ Polskie Towarzystwo Historyczne.

¹⁵ Komitet Nauk Politycznych Polskiej Akademii Nauk.

jednostek organizacyjnych UG w latach 1987–1990 i 26 marca 1991 r. powołał go do pełnienia funkcji kierownika Zakładu Organizacji Politycznej Społeczeństwa na kadencję 1990–1993, z której to funkcji, w związku reorganizacją WNS został odwołany z dniem 31 lipca 1992 r. Tego dnia przestawał bowiem istnieć Instytut Nauk Politycznych, a jego miejsce zajęło 5 katedr.

Rok później, pismem rektora z 15 lipca 1993 r. A. Sobociński został powołany do pełnienia funkcji kierownika Katedry Systemów Politycznych na WNS (kadencja od 1 września 1993 r. do 31 sierpnia 1996 r.). W związku przekształceniem Katedry Systemów Politycznych i Katedry Politologii Stosowanej w Katedrę Teorii Polityki (24 lutego 1994 r.) pismem z 29 kwietnia 1994 r. rektor odwołał A. Sobocińskiego z funkcji kierownika Katedry Systemów Politycznych i powołał Go na funkcję kierownika Katedry Teorii Polityki. A następnie w kolejnej kadencji, na tą samą funkcję (od 1 września 1996 r. do 31 sierpnia 1999 r.).

W 1993 r. A. Sobociński po raz kolejny wystąpił o powołanie na stanowisko profesora nadzwyczajnego, ale Senat UG odrzucił (25 listopada 1993 r. na 47 głosujących, 22 było za, 18 przeciw, 7 się wstrzymało). 10 grudnia 1993 r. dziekan WNS prof. dr hab. Waldemar Tłokiński zwrócił się do rektora, w trybie odwołania nadzwyczajnego, o ponowne rozpatrzenie tej sprawy na najbliższym posiedzeniu Senatu, powołując się na fakt, że wnioskuje o to Rada Wydziału WNS (29 osób na tak, 2 nie, 2 wstrzymujące się). Po tym wystąpieniu rektor powołał Go na stanowisko profesora nadzwyczajnego UG na okres od 1 lutego 1994 r. do 31 stycznia 1999 r.

A. Sobociński otrzymywał niemalże corocznie nagrody rektorskie, przeważnie za osiągnięcia w pracy dydaktyczno-wychowawczej. Zmarł nagle 26 października 1996 r.

Przez 19 lat był wicedyrektorem INP, tyleż samo lat kierownikiem Zakładu Organizacji Politycznej Społeczeństwa (do 1992 r.), następnie kierownikiem Katedry Systemów Politycznych (1993–1994) i kierownikiem Katedry Teorii Polityki (1994–1996). W latach 1970–1989 pełnił funkcję wicedyrektora INP. Pracował również na etacie w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Gdańsku (przez 4 lata na ½ etatu, w latach akademickich 1986/1987 i 1988/1989 na cały etat), oraz Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku (od 1 października 1982 r. do 30 września 1991 r.), a także na ½ etatu w Międzyuczelnianym Studium Nauk Społecznych Wyższych Szkół Artystycznych Trójmiasta (w roku akademickim 1987/1988).

Odnaczenia i wyróżnienia: Medal KEN, srebrna i złota odznaka im. Janka Krasickiego, Medal za zasługi dla ZMS, Złota odznaka Zrzeszenia Studentów

Polskich, odznaka Tysiąclecia Państwa Polskiego, odznaki honorowe: Za zasługi dla Gdańska, Za zasługi ziemi gdańskiej, Za zasługi w rozwoju Elbląga, Złoty Krzyż Zasługi¹⁶.

Publikacje: Polska Partia Robotnicza i Polska Partia Socjalistyczna na terenie województwa gdańskiego w latach 1945–1948 (rozwój liczebny, struktura i formy współpracy), Gdańsk, Wyższa Szkoła Pedagogiczna, 1969; Rozwój organizacyjny Polskiej Partii Robotniczej na terenie województwa gdańskiego w latach 1945–1948, Gdańsk, Wojewódzki Ośrodek Propagandy Partyjnej przy KW PZPR w Gdańsku, 1972; Strukturalne przeobrażenia wśród robotników przemysłu okrętowego w latach 1945–1970 ze szczególnym uwzględnieniem województwa gdańskiego. Materiały na sesję naukową Przemiany społeczne w województwie gdańskim w powojennym XXX-leciu, Gdańsk, Gdańskie Towarzystwo Naukowe, 1975; Z dziejów PPR i PPS w województwie gdańskim, Gdańsk, Krajowa Agencja Wydawnicza, 1988; Przemiany społeczeństwa Gdyni w latach 1945–1970. Studium historyczno-społeczne, Gdańsk, Wydawnictwo Uczelniane Uniwersytetu Gdańskiego 1977; Dokonanie polityki społecznej w PRL jako podstawa dla kształtowania różnych wartości społecznych i typowych zachowań objętych zakresem kultury obywatelskiej i politycznej, Gdańsk, Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Gdańskiego 1979.

¹⁶ Karta Informacyjna nr 680 pracownika z wyższym wykształceniem; Kwestionariusz osobowy z 05.04.1965; Kwestionariusz osobowy z 29.07.1974 r.